

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskeväksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

Vastaajatason virallinen nimi

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon ky Eksote

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Merja Tepponen, kehitysjohtaja

etunimi.sukunimi@eksote.fi

puh. +358400655197

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Eksoten hallitus 23.9.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Alueen huomioiminen on päänäkökulmana kaikissa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän vastauksissa.

Kyllä, pääosin. Esityksestä käy ilmi, että uudistuksilla tähdätään väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseen. Tavoitteita edistää se, että sote-maakunta vastaa palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta täydentäen palvelujaan

yksityisillä ja järjestöjen tuottamilla palveluilla tai yhteistyössä toisten maakuntien kanssa. Sote-maakunta ohjaa, suunnittelee, valvoo ja arvioi palvelukokonaisuuksia ja sen osana mm. saatavuutta, saavutettavuutta, laatua ja kustannusvaikuttavuutta. Tällöin myös palvelujen tuottamiseen on yhteiset raamit, joita yhdessä yksityisten palveluntuottajien ja muiden toimijoiden kanssa kehitetään. Kansalaisen näkökulmasta järjestämisen malli lisää yhdenmukaisuutta. Vahva panostus peruspalvelujen kehittämiseen niin sosiaali- kuin terveydenhuollossa on merkittävä asia tämänkin uudistuksen toteutuksen kannalta.

Erityis-/erikoistason integraatiota on myös edistettävä konkreettisesti. Painopisteen siirtyminen peruspalveluihin niin, että erityispalvelut ovat peruspalveluja tukemassa, on erittäin hyvä ja ennaltaehkäisee raskaampien palvelujen tarvetta. Lisäksi riittävät ja yhdenvertaiset palvelut vähentävät kansalaisten eriarvoisuutta. On erittäin tärkeää, että lainsäädännöllä tuetaan paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista.

Olennaista ja ensisijaista uudistuksessa on esteetön ympäristö ja saavutettavat yleiset palvelut kaikille maakunnan kansalaisille. Pääpaino palvelujen järjestämisessä tulee selkeästi olla arkiympäristöissä ja vaativat erityispalvelut ja -osaaminen on nähtävä tukirakenteena, joka auttaa peruspalveluja tehtävässään. Uudistuksessa oleva kustannusten hallinnan tavoite ei voi toteutua, mikäli peruspalveluiden tasolla ei ole tarpeellista osaamista (huom. mm.

konsultaatiomahdollisuudet, erityispalvelujen tuki) tai palvelut eivät ole saavutettavia ja esteettömiä. Ehdotuksessa onkin järkevästi mainittu, että palvelutarpeen arvio on sote-maakunnan tehtävä myös silloin, kun tarvittava palvelu hankitaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Tällä varmistetaan tasavertaisuus asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnissa.

Oppilas- ja opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen siirtäminen sote-maakunnalle on myös kannatettava esitys. Etelä-Karjalassa tästä on hyviä kokemuksia sekä Eksoten että kuntien näkökulmasta. Tämä organisointitapa tukee ja mahdollistaa oppilaiden ja opiskelijoiden entistä kokonaisvaltaisempien tukitoimien järjestämisen. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) todetaan, että opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Esitetty organisointi osana sote-maakuntakokonaisuutta mahdollistaa samalla tavalla kouluyhteisössä toteutettavan tehtävien hoitamisen. Etelä-Karjalassa maakunnallista mallia on toteutettu pääosin lähipalveluna, osana kouluyhteisöä. Kouluterveydenhoitajat ja kuraattorit toimivat kouluilla, ja psykologipalvelujen saatavuus ja saavutettavuus ovat parantuneet myös pienten kuntien kouluissa. Erityisesti kollegiaalisen tuen saatavuus on vahvistunut esimerkiksi pienemmissä kunnissa. Kouluissa tapahtuva moniammatillinen yhteistyö on lisännyt tiedon välittämisen mahdollisuutta ja nopeampaa puuttumista havaittuihin ongelmiin. Toimintamalli on lisännyt ennaltaehkäisevää toimintaa. Tämä on näkynyt myös lastensuojelun kustannusten vähenemisenä. Saumaton yhteistyö sivistystoimen kanssa on tärkeää, ja se on onnistunut hyvin Eksoten ja kuntien sivistystoimen välillä. Koulun arjen sujuminen ja erinomainen yhteistyö on sekä koulun että maakunnan yhteinen asia ja kymmenen vuoden kokemuksen jälkeen malli on arvioitu toimivaksi. Jokaisessa mallissa on muistettava jatkuvan parantamisen tarve. Julkaisussa ”Rajapinnoista yhdyspintoihin”, Kehittämisalioite kunnan ja maakunnan yhteistyöstä, Kuntaliitto 2016, sivun 27 kokemukspuheenvuorossa on kuvattu kokemuksia oppilashuollon maakunnallisesta järjestämisestä sekä Eksoten että kuntien näkökulmasta. Nykyistä toimintamallia pidetään hyvänä organisoinnin tapana ja laissa esitetty malli vastaa tätä.

Kielellisten oikeuksien näkökulmasta tulee varmistaa myös muiden kuin ruotsia äidinkielenään puhuvien palvelut, kuten saamea tai viittomakieltä äidinkielenään puhuvat sekä vaihtoehtoisia kommunikaatiotapoja käyttävät.

Sote-maakunnan perustaminen ei yksistään riitä, vaan riittävän rahoituksen ohella on toteutettava monialaista osaamista ja yhteistyötä sekä maakunnan sisällä, alueiden välillä että kansallisesti. Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä (hytessä) näyttää Etelä-Karjalan nykynäkökulmasta pysyvän ennallaan. Alueellamme on jo valmiina Hyten-maakunnallinen ohjauksen, kehittämisen ja toimeenpanon rakenne. Yhtenä esimerkkinä toimivasta yhteistyöstä on maakunnallinen, monialainen Lape-ryhmä, jossa seurataan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimeenpanoa/toteutumista. Alueella on tehty hyvää yhteistä maakunnallista hyteä ja sen edelleen kehittäminen jatkuu yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Väestötason hyte-tiedon tuottaminen ja kuntien kanssa tehtävä tiivis hyte-työ tuottavat vaikuttavuutta kohdennettujen toimenpiteiden kautta. Lakiesityksessä on hyvä täsmentää vielä sote-maakunnan koordinoijan roolia sekä kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä: toimiva sote-maakunta-kunta-yhteistyö on kriittistä väestön hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi ja päällekkäisen työn välttämiseksi.

Edellisen maakunta- ja sote-uudistuksen tavoitteisiin nähden valinnanvapautta on vähemmän nykyesityksessä, ja yksityisten toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä on kuvattu rajattavaksi julkista toimintaa tukevaksi osaksi. Etelä-Karjalassa ei tällä hetkellä ole sellaisia ulkoistettuja palveluja, jotka edellyttäisivät sopimusten purkamista.

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus edellyttää henkilöstön, osaamisen, rahoituksen ja laadun lisäksi myös tiedon käyttöä ja tiedolla johtamista. Valtakunnalliset strategiset linjaukset ja toimenpiteet yhteisille tietojohtamisen rakenteille tulee varmistaa Toivo-ohjelman linjausten mukaisesti riittävällä rahoituksella. Yhteistyön tiivistäminen eri toimijoiden kesken tulee olla näkyvää ja vaikuttavaa. Myös sote-maakuntien välinen ja esimerkiksi yhteistyöalueella tehtävä yhteistoiminta vaikuttavat kunkin sote-maakunnan palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen.

Kansalaisen hoidon saatavuuden ja tarpeenmukaisuuden vahvistamiseksi olisi sote-maakunnassa oltava yhdenmukainen hoidon tarpeen arviointi, valtakunnallisia sähköisiä palveluja (esim. OmaOlo), päivystysapu- puhelinpalvelun (116117) ja näihin palveluihin liittyen kaikille tuottajille yhtenäiset periaatteet esim. päivystykseen ohjaamisesta. Valtakunnallisesti tähän yhteisten toimintaperiaatteiden ja -ohjeiden jalkautukseen alueille tarvitaan myös riittävää resursointia. Tämä edellyttää vahvaa järjestäjäosaamista ja sopimusosaamista järjestäjältä ja palveluntuottajalta.

Palvelujen maksullisuus, asiakasmaksujen suuruus, vaikuttaa osaltaan myös palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Covid 19 -vaikutukset erityisesti suun terveydenhuollon palvelujen saatavuuteen, palvelujen/hoitojen jononpurkuun, on haastamassa nykyisten sote-toimijoiden ja osaltaan myös sote-maakuntien toimintaa. Asiakasmaksulainsäädännön muutokset tulee myös huomioida sote-maakunnan rahoituksen rakenteessa ja painokertoimissa viimeistään silloin, kun maakuntaverotusoikeudesta päätetään. Asiakkaan näkökulmasta yhdenmukaiset, tuloperusteiset asiakasmaksut varmistavat yhdenvertaisuutta palveluissa eri puolella Suomea, mutta toisaalta ne voivat vaikuttaa maakuntien rahoituksen yhdenvertaisuuteen. Kun tarveperusteinen rahoitus ja maksutuotot lasketaan yhteen, kokonaisrahoitus voi olla matalampi niissä maakunnissa, joissa asukkaiden tulotaso on keskimääräistä alhaisempi – tai vastaavasti, jos tulotaso on korkeampi, myös rahoitus voi olla korkeampi. Esityksen mukaan asiakasmaksujen osuus ei välittömästi vaikuttaisi valtionrahoituksen määräytymiseen, mutta se otettaisiin vähennyksenä huomioon tarkasteltaessa sosiaali- ja

terveydenhuollon valtakunnallisia käyttökustannuksia. On tärkeää huomioida asiakasmaksujen vaikutus sote-maakunnan kokonaisrahoitukseen. Auki jää se, millä tavoin se tuossa yhteydessä otettaisiin vähennyksenä huomioon.

Etelä-Karjalassa pidetään hyvin tärkeänä sote-palvelujen uudistamista. Tällä hetkellä käynnissä olevat Yhteinen tulevaisuus - tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus Etelä-Karjalassa -hanke ja sote-rakenneuudistuksen Joukkuepeliä-hanke tavoittelevat yhdessä ammattilaisten, asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa toimintamalleja ja toimintaa, joilla konkreettisesti parannetaan palvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja hoidon jatkuvuutta sekä laatua, ennakointia ja kustannusten hallintaa. Palveluprosessien lisäksi kehittämisen tarkastelussa ovat myös osaaminen, tiedonhallinta, tiedolla johtaminen ja digitaalisuus.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

On tärkeää jatkaa soten ja pelastustoimen tiivistä yhteistyötä ja kehittämistä muun muassa kotona asumisen turvallisuudessa, tiedolla johtamisessa sekä erilaisissa valmius- ja varautumisasioissa.

Yhteistä asemaverkostoa, tukitoimintoja sekä koulutuksia ja harjoituksia tulee ylläpitää sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen välillä. Ensihoitopalveluun kuuluvaa ensivastetoimintaa tulee kehittää aktiivisesti ja pyrkiä löytämään keinot turvata harva-alueiden valmius kyseisille tehtäville. Varsinainen ensihoidon toiminta on ensisijaisesti sosiaali- ja terveystoimen tehtävä.

Nykyinen Kelan korvausjärjestelmä ei tue mallia, jossa potilas hoidetaan kotona tai paikan päällä ensihoidon toimesta. Korvaukset edellyttävät potilaan kuljetusta esim. toimipisteisiin tai päivystysvastaanotolle. Tämä tulee huomioida monikanavaisen rahoitusmallin tarkastelussa.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä, pääosin. Demokratiaa on tuotu esityksessä esille maakuntavaalien järjestämisessä, valtion ohjauksessa, sote-maakuntien päätöksentekojärjestelmien roolissa ja päätöksenteossa sekä asukkaiden kuulemisessa. Sote-maakunnassa tulee olemaan, kuten kunnissa on, vaikuttamistoimieliminä mm. nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot. Alueellisesti lienee toimivinta muodostaa maakunnallinen kokoonpano, jolloin vältetään päällekkäistä toimintaa sekä vastataan entistä yhdenmukaisemmin asioiden edistämiseen ja toimeenpanoon. Mikäli maakunnallinen kokoonpano ei ole mahdollinen, on tarpeen vähintäänkin luoda yhteiset käytännöt kuntien ja sote-maakunnan väliselle vaikuttamistoimielinyhteistyölle. Demokratian edistämiseksi on tärkeää toimia tiiviissä yhteistyössä erityisesti yhdyspinta-asioissa, kuten oppilas- ja opiskeluterveydenhuollossa.

Esimerkiksi OKM:n ylläpitämä yhdenvertaisuussuunnitelma ja työkalut yhdenvertaisuuden toteuttamiseen ovat hyvä tuki järjestämisen vaihtoehtojen punnitsemiseen.

Pohdittavaksi kuitenkin jää mahdollinen demokratian kaventuminen, jos maakuntavaalien tulos johtaisi siihen, etteivät pienempien kuntien edustajat pääsisi päätöksentekoon. Tämän vuoksi on tärkeää viestiä kaikille kansalaisille uudistuksesta, sen tavoitteista ja siten äänestämisen tärkeydestä.

Olettamuksena on, että sosiaali- ja terveystaloudet kiinnostavat. Monialainen ja osallistumista tarjoava kehittämistyö vahvistaa osaltaan demokratian toteutumista ennen uudistusta ja uudistuksen toimeenpanossa.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Palkkaharmonisointikustannukset tulee olla kustannuspohjassa jo siirtymävaiheen aikana (ennen sote-maakuntaa) tai kaikkien maakuntien osalta toteutettuna noin kolmen vuoden aikana maakunnan aloittamisesta. Tällöin, kun muut maakunnat vastaavia harmonisointeja tekevät, ovat maakuntien kustannukset vertailukelpoiset. Erityisen tärkeää on, että ennen sote-maakuntaan siirtymistä on selvää mikä on hyväksytty kustannustaso ja onko jouduttu tekemään lyhyen tähtäimen säästötoimenpiteitä, joilla kertaluontoiset katetaan. Nämä mahdollisesti satunnaiset erät eivät saa vaikuttaa kustannuspohjaan.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 §: Sote-maakunnan lakisääteisiä tehtäviä ovat toiminnan alkaessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen. Sote-maakunta voi ottaa hoitaakseen alueellaan sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä (sote-maakunnan rajattu yleinen toimiala). Sote-maakunnan itselleen ottamia tehtäviä voivat olla ainakin lakisääteisiin tehtäviin liittyvä kansainvälinen toiminta sekä maakuntien keskinäinen edunvalvonta. Sote-maakunnan itselleen ottaman tehtävän hoitaminen ei saa vaarantaa laajuudeltaan sen lakisääteisten tehtävien hoitamista. Sote-maakunta voi harjoittaa alueellaan vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Sote-maakuntalaissa säädetään myös sote-maakunnan toiminnasta kilpailutilanteessa markkinoilla. Lakiesityksiin toivotaan tarkennettavaksi vähäriskisen liiketoiminnan määritelmää. Estävätkö em. esimerkiksi mahdolliset palvelujen myynnit muille maakunnille tai rajojen yli?

Luku 13: Osaamiskeskus tukisi sote-maakuntia mm. tilasuunnittelussa ja siten myös investointiohjauksessa. Osaamiskeskuksen kustannukset riippuvat maakuntien sille antamista tehtävistä ja sote-maakunnat maksaisivat keskukselle palvelumaksuja. Mikäli pyrkimyksenä on keskitettylle mallilla aikaansaada kustannusvaikuttavuutta, miten alueiden erilaiset tarpeet ja siten myös palvelumaksujen suuruus vaikuttavat osaamiskeskuksen toiminnan ohjaukseen ja johtamiseen? Hyötynä nähdään luonnollisesti mm. tilatietojen jakaminen sote-maakuntien kesken ja potentiaalinen suunnittelun tuki. Osaamiskeskukselta ei ole tarkoituksenmukaista tulla sellaista maakuntien tilakeskusta, joka edellisellä Sipilän hallituksen uudistuskierröksellä oli esillä. Vaikka osaamiskeskus on vapaaehtoinen, miten pakottava on siihen liittyminen? Vaihtoehtona voisi olla Valtioneuvoston kanslian alla oleva toimintamuoto, jota olisi mahdollista hyödyntää maakunnissa.

Sote-maakuntien ratkaistavaksi tulisi myöhemmin mahdollisesti käyttämättömäksi jäävät toimitilat ja jo nykyinen tilanne, jossa tyhjiä tilojen ylläpitokustannukset rasittavat taloutta. Esityksen mukaan sote-maakuntien vastuulle siirtyisi myös huomattava määrä sopimuksiin liittyviä vastuita ja velvoitteita sekä kunnista että sote-maakuntiin siirrettävistä kuntayhtymistä. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä tässä ei tapahtuisi suurta muutosta nykyiseen verrattuna moneen muuhun alueeseen, joissa integraatiota ei vielä ole edes aloitettu.

Investointien ohjaaminen olisi ehdotuksen mukaan valtiolla, joka ottaisi huomioon investoinneista päättäessään mm. sote-maakunnan taloussuunnittelun, lainanmaksukyvyn sekä strategiaan ja palveluverkkoon liittyvät päätöksenteon perusteet. Miten valtion investointien ohjauksessa huomioidaan vierekkäisten sote-maakuntien toiminta, taloudellinen kantokyky tai palvelutarpeiden kehitys? Hyödyllistä esityksessä on julkisen talouden ohjaus ja rahoituksen riittävyyden tavoite.

Lisäksi 9 § koskien palkkaharmonisoinnin vaikutukset vievät edelläkävijämaakunnat taloudelliseen ahdinkoon, jolloin lainanhoitokokate jää todennäköisesti liian alhaiseksi eikä tarvittaviin investointeihin olisi mahdollista saada lupaa lainanottoon.

Yleiskatteellisella rahoituksella sote-maakunta kattaisi ylläpitoinvestoinnit. Valtio myöntäisi sote-maakunnalle pitkäaikaista lainaa vain uus- ja korvausinvestointeihin. Lainanottovaltuuden suuruus määrittyisi sote-maakunnan laskennalliseen lainanhoitokatteeseen perustuvan enimmäismäärän ja tilikauden alun ennakoidun lainamäärän erotuksena. Lainanottovaltuuden määrä olisi siten riippuvainen kunkin sote-maakunnan taloudellisesta tilanteesta ja lainakanta sekä jo päätettyjen investointien määrä vaikuttavat lainanottovaltuuden suuruuteen. Millä tavoin tämä huomioi nykyisten sote-kuntayhtymien laina- ja investointi tilannetta ja tarvetta? Lainapäätösten tulee olla

tehtävissä nopealla aikataululla. Uus- ja korvausinvestoinneista päätettäessä Erva-alueiden pienemmät maakunnat eivät saisi investointipäätöksiä tehtäessä jäädä katveeseen. Paikallisesti maakunnan sisällä tulisi pystyä päättämään myös ilmeisen tarpeellisista pitkistä vuokrasopimuksista siirtymävaiheessa. Esim. keskussairaalan toiminnan kannalta välttämättömien tilojen mahdolliset vuokrasopimukset tulisi pystyä tekemään rajoituslain estämättä. Sote-maakunnille tulisi järjestää mahdollisuus jatkossakin hakea rahoitusta Kuntarahoitus Oyj:n kautta. Tämä mahdollistaisi mitä todennäköisimmin edullisemman korkotason.

Käytännössä lain 15. luvussa on kuvattuna tehtäviä ja rajauksia sote-maakunnan toimintaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Toiminta on hinnoiteltava markkinaperusteisesti ja kilpailutuksissa noudatettava lainsäädäntöä muultakin osin. Julkisen palveluvelvoitteen kautta pyritään turvaamaan asukkaiden hyvinvoinnin kannalta tarpeelliset palvelut. Ilmeisesti kyse on tässä kohtaa järjestämistehtävistä ja niitä täydentävistä muista merkittävistä tehtävistä, ei niinkään eilakisäateisistä tehtävistä? Miten tässä huomioidaan mahdolliset muutokset palvelusetelilainsäädäntöön?

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Lakiesityksessä tulee selkeästi ilmaista, että nykyisiä vapaaehtoisesti perustettuja sote-kuntayhtymiä ei maakuntaan siirtovaiheessa lähdetä jakamaan ja eriyttämään pakolliseen erikoissairaanhoidon ja vapaaehtoiseen muun kuin erikoissairaanhoidon osuuteen siirtyvän varallisuuden ja velkojen osalta (taseeseen ei tehdä jakoa). Rahoituksessa maakuntien tasapuolisen kohtelun kannalta tulee huomioida muodostettavien maakuntien lähtötilanne esimerkiksi palkkaharmonisoinnin osalta. Työtuomioistuimen ja KT:n kanssa saavutetussa neuvottelutuloksesta johtuen esimerkiksi Eksote joutuu etupainotteisesti ennen sote-uudistusta rahoittamaan palkkaharmonisoinnista aiheutuvia kustannuksia. Palkkaharmonisointiin liittyvät päätökset tulevat nostamaan kustannuksia myös tulevaisuudessa sote-maakunnissa. Jo perustetut sote-kuntayhtymät, kuten Eksote, joutuvat tekemään kustannustasoa kasvattavaa palkkaharmonisointia huomattavasti aiemmin kuin vasta perustettavat yhteenliittymät. Mikäli yleiskatteellista rahoitusta jaetaan suunniteltujen tarve-, ikä- yms. vakiointiin pohjautuvien perusteiden, ei palkkaharmonisoinnin vaihe tule huomioiduksi riittävästi. Palkkaharmonisoinnin toteutuksella on mittavat vaikutukset kustannustasoon. Suunniteltu siirtymäaika ei riitä tasoittamaan tätä ajoituksellista epäsuhtaa eri toimijoiden välillä. Tämä saattaa ajaa varhaisessa vaiheessa vapaaehtoiset sote-kuntayhtymät perustaneet sote-maakunnat arviointimenettelyyn.

Päällekkäistä tai rinnakkaista toimintaa tulee olemaan ohjauksellisesti ja demokratian toteuttamisessa kunnilla ja sote-maakunnilla. Miten varmistetaan, että sote-maakuntien ohjaus kohdentuu ennen kaikkea sote-maakunnan yhteisten tavoitteiden edistämiseen?

Edellä kysymykseen 8 liittyen: Vastuu taloudenhoidosta on sote-maakunnilla, sen päätöksenteossa ja konsernijohdossa. Tarkoituksenmukaiseen ohjaukseen vaikuttavat myös tietyiltä osin yhteistoiminta muiden sote-maakuntien kanssa ja maakuntayhtymien kanssa (esim. yhteistyöalueella). Valtion ohjaus, koordinointi ja tuki voidaan katsoa monelta osin tarpeelliseksi kuitenkin niin, että alueen ja sen asukkaiden ominais- ja erityispiirteet huomioidaan rahoitusmallissa riittävällä tavalla. Julkisen talouden ohjauksen keskeinen väline on julkisen talouden suunnitelma, jossa asetetaan myös sote-maakunnille omat rahoitusasematavoitteet. Taloudenohjauksessa ja rahoituksessa on vahvasti

huomioitavat sote-järjestämislakiluonnoksen 4 §, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on suunniteltava ja toteutettava sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve sote-maakunnassa edellyttää. Ohjauksen rooleista tulee käydä keskustelua myös konkreettisten esimerkkien kautta, jotta varmistetaan ymmärrys yhteisistä asioiden liittymistä, arjen asiakas- ja potilastyöstä sekä toiminnan vaikutuksista.

Edellä kysymykseen 9 liittyen: Alkuvuosina ei aiheudu suurta muutosta, ja esim. investointipäätösten aikataululla voi olla vaikutusta asiaan. Vuoden 2023 alussa, jos kuntayhtymän alijäämiä ei ole vielä katettu, ne muuttuvat maakunnan saamiseksi kunnilta, eli kunnat ovat kertyneiden alijäämien osalta velkaa maakunnalle. Maakunta aloittaa tältä osin puhtaalta pöydältä. Toisaalta kunnat ovat joutuneet kirjaamaan varauksia näistä alijäämistä taseeseensa, joten niiden kannalta varaukset muuttuvat velaksi. Tällä ei pitäisi siltä osin olla kunnille tulosvaikutusta, jos varauskirjaukset on tehty. Kuitenkin erilliskorvattavana eränä tulisi pystyä käsittelemään palkkaharmonisoinnin takautuvat kertaluonteiset erät, koska niihin ei kunnissa ole vielä varauksia eikä ole realistista, että tällaiset erät pystyttäisiin lyhyellä aikavälillä kattamaan ja sopeuttamaan toiminta näin paljon alemmalle kustannustasolle. Jos maakunta aloittaa realistisella ja vertailukelpoisella kustannustasolla, pitäisi perusteltujen investointienkin rahoitus olla mahdollista, jos lainanottovaltuudet perusteltuihin uudisinvestointeihin taataan.

Esityksen mukaan sote-maakunnat rahoittaisivat valtion yleiskatteisella rahoituksella korvausinvestoinnit toimitiloihin, laitteistoon, koneisiin ja muuhun irtaimistoon. Sote-maakunnan rahoitustarvetta ei saisi kattaa sote-maakunnan taloussuunnitelmassa pitkäaikaisella lainalla valtion rahoitusvastuusta johtuen. Nämä seikat korostavat riittävää strategiaa, suunnittelua ja palvelujen järjestämistä sekä toteuttamista vaikuttavilla tavoilla. Talousarvio ja -suunnitelma kulkevat käsi kädessä sote-maakuntastrategian ja palvelustrategian kanssa. Ehdotettu talouden ohjaus edellyttää onnistuakseen yhteistä raportointia ja kansallisesti sovittuja malleja (tunnuslukuja) talouden seurantaan. Strategisesti on tähdättävä koko sote-maakunnan toiminnan ja palvelujen varmistamiseen ja tähän liittyy myös kumppanuuksien ja hankintojen kehittäminen.

Toiminnan tehostamista, vaikuttavuutta ja integraation syventämistä tarvitaan yhä erityisesti maakunnissa, joissa demografinen kehitys kertoo voimakkaasta väestön ikääntymisestä. Sote ei ole irrallinen osa alueen palvelukokonaisuutta. Alueen muilla kehityksellä on siten suuri merkitys alueen palvelutarpeeseen ja rahoituksen riittävyyteen.

Valtion rooli ja ohjaus on esitetyn mukaisesti vahvaa, jolloin sote-maakunnalle jää hyvin pieni itsehallinto ja vaikutusmahdollisuudet.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä pääosin

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 §: Yhteisen tiedon ja tiedon siirron merkittävyys on erityisen tärkeää.

12 §: Ostopalvelujen hankkimisen ja vuokratyövoiman sääntelyn käytännön toteuttamisessa tulee huomioida se, ettei tämä ole nykyvälinein/-järjestelmin helppoa. Tiedolla johtamisen kehittämistä tarvitaan myös tässä. Vuokratyövoimaan liittyvä hinnoittelu ja työn laadun vaihtelevuus eivät edistä

käytännön toteuttamista – hinnoitteluun ja laadun kehittämiseen tulee panostaa ja laadun reunaehdoista tulisi luoda myös kansallisesti.

Sosiaalihuollon näkökulmasta on hyvä, että palvelutarpeen arviointi ja neuvonta katsotaan julkiseksi hallintotehtäväksi, koska sosiaalihuolto vaatii aina hallintopäätöksiä. Tämä vahvistaa entisestään valvonnan tärkeyttä ja laatua palvelujen ostoissa. Selkeästi määritellyt tehtävät ovat tarpeen. On myös hyvä, että sosiaalipäivystystä ei voi ulkoistaa/ostaa yksityiseltä. On huomioitava, että valvonta ja laatu vaativat resursointia.

13 §: Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset ovat perusteluja. Järjestämisen näkökulmasta järjestäjän ja yksityisen palveluntuottajan on pystyttävä tiiviiseen yhteistyöhön, toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun siten, että asukkailla on tarjolla laadukkaita ja vaikuttavia palveluja eikä palveluntuottaminen aiheuta suuria kustannuslisäyksiä. Lisäksi sopimusten valvontaan on voitava panostaa.

16 §: Tuottaja on vastuussa alihankkijoistaan, tätä on korostettu lakiluonnosesityksessä. Esityksestä ei kuitenkaan tarkemmin käy ilmi, miten tuottaja raportoi alihankkijoidensa toiminnasta järjestäjälle? Mitä seuraamuksia alihankkijan ei-laadukkaasta-toiminnasta on ja kenelle? Miten sitä valvotaan ja miten se sanktioidaan? Sote-maakunnalla tulisi olla myös yhteisesti sovittuja ja määriteltyjä eri tason seuraamuksia, jolloin mahdollisissa toiminnan ongelmassa seuraamukset olisivat kaikkialla samat. Käytännössä järjestäjän olisi pystyttävä seuraamaan myös sitä, miten tuottaja valvoo alihankkijaansa (vaikka tuottajalla ja alihankkijalla on erillinen sopimus palvelun toteuttamiseksi). Ohjaus- ja valvontaresursseja tulisi lisätä ja olemassa olevia tarkastus-, ohjaus- ja valvontamalleja kehittää entistä toimivimmiksi; valtakunnallisesti hankinnoissa ja sopimusvalvonnoissa on suuria eroja.

Läpinäkyvyyttä tarvitaan tuottajan ja alihankkijan toimintaan. Lisäksi tarvitaan mm. riittävää sopimuksen hallintaa, sopimuksellista ohjausta sekä yhteisiä tieto- ja raportointijärjestelmiä. Arviointien ja järjestelmien kehittämistä tarvitaan, jotta voidaan valvoa toiminnan laatua ja tuottaa vertailukelpoista tietoa palvelujen asiakaslähtöiseen tuotantoon ja järjestäjän vaikuttavaan ohjaukseen. Kesällä lausunnoilla ollut Kansallinen hankintastrategia nostaa esille tarpeellisia tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia, joita voitaisiin myös tässä kohtaa hyödyntää.

33–36 §: Yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen sisältö on laaja. Miten siinä määriteltyjen tavoitteiden seuranta saadaan liitettyä esimerkiksi THL:n tekemään sote-maakuntien arviointiin? Tulisiko THL:n rooli selkeyttää myös tässä suhteessa? Pykälissä on luetteloitu monia asioita, ja sisältörunko on nykyisenlainen. Miten sosiaalihuollon kehittäminen ja esim. sosiaalityön koulutukset määritellään sopimukseen (vs. sosiaalialan osaamiskeskusten rooli)? Millä tavoin sopimukset vaikuttavat sote-maakuntiin? Sopimuksissa tulee huomioida alueelliset tarpeet. Sosiaalihuollon kehittäminen ei saisi olla yksistään sosiaalialan osaamiskeskusten varassa, vaan yhdessä eri toimijoiden kanssa toteutettavaa. Sosiaalialan osaamiskeskusten asema tulisi selkeyttää ja toiminta turvata.

49 §: Alueelliset ja yhteiset tilannekuvat ovat erityisen tarpeen valmiuden, turvallisuuden ja varautumisen näkökulmista: esitetty valmiuskeskus kokoisi ja analysoisi tietoa sekä yhdistäisi havaintoja varhaisen häiriöiden havaitsemisen tueksi. Etelä-Karjalan maakunnan turvallisuus- ja valmiustoimikunta EKTURVA:ssa tehdään yhdessä alueellista riskienarviointia, valtakunnalliseen arviointiin pohjautuen. EKTURVA:an kuuluu myös kyber- ja energiajaosto. Eksote on vahvasti

mukana kokonaisuudessa. Etelä-Karjalassa on vakioitu alueellinen valmiuskeskusmalli. Lisäksi on kehitetty toimintamallia viranomaisen yhteisen johto- /tilannekeskuksen perustamiseksi suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (tilanne- / yleisjohtotaso). Esityksen mukaan tuleva valmiuskeskus ei vaikuttaisi yleiseen sote-maakunnan varautumisvelvollisuuteen, mutta miten huomioidaan maakunnalliset erityispiirteet esimerkiksi juuri Etelä-Karjalassa? Valmiuskeskuksella tulee esityksen mukaan toimittaa laajasti erilaisia tietoja mm. asiakas- ja potilaspaikeista, tiloista, käyttöprofiileista ja henkilöstöstä. Miten yhteiset tilannekuvat saadaan riittävällä tavalla huomioitua käytännön työssä?

Esityksessä mainittu valtionkorvaus poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitoon on kannatettava.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Yöaikaista päivystystä tulisi voida myös ostaa – tästä ei ole mainintaa ilta- ja päiväpäivystyksen yhteydessä. Kun palveluja hankitaan yksityisiltä toimijoilta, on potilas- ja asiakastiedon ajantasaiseen tiedon saatavuuteen kiinnitettävä huomiota ja valtakunnallisilla toimenpiteillä tulisi tätä erityisesti nopeasti edistää.

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus on tarpeellinen tavoite koko uudistukselle, joskin sote-maakuntien erilaisuus voi vaikuttaa sen toteutumiseen eri tavoin. Yksityisiä palveluntuottajia koskevat vaatimukset ovat perusteltuja (mm. palvelun/asiakastyön laatu ja taloudellisen toimintakyvyn vaatimus), kaikilla tuottajilla niin julkisella kuin yksityisellä tulisi olla tasalaatuiset vaatimukset palvelun toteuttamiseen. Viimekätinen vastuu palveluista on kuitenkin aina julkisella. Huomioitavaa on, että vaatimusten määrittelyn yhteydessä on myös tarpeen mahdollistaa sote-maakunnalle tuottajien kanssa sovittava palvelujen joustava toteutus. On hyvä, että sote-maakunnalle jää vastuu ja velvollisuudet palvelurakenteen kehittämisestä ja rakentamisesta. Ostopalvelujen käytön suhteen tulisi sote-maakunnalla olla omaa palvelutuotantoa siten, että vertailukohta niin laadun kuin hinnan suhteen olisi järkevää palveluita hankittaessa. On huomioitava, ettei yksityisiä palvelun tuottajia ole välttämättä saatavilla palvelujen tuottamiseen kaikissa osin maata/alueita. Myös julkisen liikenteen erilaiset järjestämisen tavat vaikuttavat palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen ja saavutettavuuteen.

Ostopalvelusääntelyssä tulisi huomioida mahdolliset muutokset esimerkiksi palvelusetelilainsäädäntöön ja innovatiivisten hankintojen kehittämiseen (vrt. esim. Kansallinen hankintastrategia/tavoite- ja toimenpideluonnos). Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö erityisesti hyte-palveluissa, kaavoituksessa ja asuntorakentamisessa vaikuttavat merkittävästi sote-maakunnan palvelujen järjestämiseen.

Kotikuntamuutokseen liittyvä kustannusvastuu selkeytyy ehdotetussa mallissa. Kustannusvastuun jääminen entiselle kotikunnalle on ollut sekavaa ja aiheuttanut turhia selvittelyjä ja kiistoja. On hyvä, että asiakas voi muuttaa kotikuntansa ja saa kaikki tarvitsemansa palvelut. Muuttajalta vaaditaan muuttoilmoituksen tekemistä ja todellista muuttoa kolmen kuukauden määräajassa. Kannatettavaa on myös edellytys tulevan kotikunnan ja hakijan kotikunnan välisestä yhteistyöstä. Määräaika 14 vuorokautta kestäneen laitoshoidon kotikuntakorvauksen haussa on myös tarpeen, sillä nykyisessä järjestelmässä kotikuntakorvauksia on saatettu hakea vuosienkin jälkeen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tulee olla samat selkeät korvausperusteet ja menettelytavat: korvauksia haetaan todennettavissa olevista kuluista.

STM:n toimesta tehdyssä selvityksessä (Toimeksiantoraportti – selvitys lääkärihelikopteritoiminnasta Jyri Lilja Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksianto STM/3144/2019) esitettiin Kaakkois-Suomen lääkärihelikopteritukikohdan sijaintipaikaksi Lappeenrantaa, jossa sijaitsee laajan päivystyksen sairaala. On taloudellista ja tarkoituksenmukaista sekä synergioita synnyttävää, että sairaaloiden päivystysverkko huomioidaan lääkärihelikopteritoimintaa suunniteltaessa. Lappeenrannasta käsin toteutettu lääkärihelikopteripäivystys turvaa myös Etelä-Karjalan maakunnan pohjoisemmat alueet, merkittävän osan Etelä-Savon alueesta, sekä Etelä-Karjalan ja Venäjän välisen raja-alueen, jossa liikennöinti on vilkasta. Alueellisesti oman erityisvaatimuksensa ensihoidon ilmailupalvelun saatavuudelle tuo Saimaa. Maateitse saavutettavuus on alueella merkittävästi rajoitettua. Saimaalla on lisäksi lähes 5 500 saarta.

Tukikohdan sijaitessa Lappeenrannassa vältetään myös tukikohtien maantieteellisesti päällekkäiset operointialueet ja maksimoidaan näin tasapuolista saatavuutta.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä ottaa tässä saman kannan kuin Etelä-Karjalan pelastuslaitos ja Lappeenrannan kaupunki on lausunnossaan tuonut esille.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Etelä-Karjalan sijainti rajamaakuntana tulee huomioida ja resursoida niin soten ja pelastustoimen näkökulmasta. Maakunnallinen asema ja asutuksen hajanaisuus, vesistöjen runsaus, harva-alueet vaikuttavat toimintojen toteuttamiseen ja ennakointiin.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Hyvin yleisellä tasolla asiat esityksissä vielä ovat ja varmasti monta kysymystä nousee vielä esille. Sote-puolella toimintoja on haravoitu paikoittain hyvinkin tarkasti läpi ja pyritty tehostamaan, mutta pelastustoimen puolella tämä voi osassa alueita olla vielä edessä. Kaiken kaikkiaan ohjausratkaisuissa tulee jättää riittävä itsehallinto sote-maakunnille.

Etelä-Karjalan sijainti rajamaakuntana tulee resursoida, myös paikalliset todelliset onnettomuus- ja vahinkotodennäköisyydet huomioiden.

Asiakkaiden yhdenvertainen palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida myös väestömäärältään pienissä maakunnissa kuten Etelä-Karjala. Jos alueen erityispiirteitä ei oteta huomioon säädöksissä, se näkyy asukkaiden epätasa-arvoisena palvelujen saatavuutena.

Tiivis yhteistyö on tarpeen soten ja pelastustoimen välillä. Kokonaisturvallisuus syntyy eri viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyönä. Maakunnassa keskeisesti turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat EU:n ja Suomen ulkoraja sekä Lappeenrannan ja Imatran alueelle keskittyvä metsäteollisuus. Lisäksi alueen rautatiet ja maantiet, Saimaan sisävesisatamat ja Lappeenrannan lentokenttä ovat merkittäviä tavara-, kemikaali- ja henkilöliikenneväyliä. Maakunnan alueella on myös paljon vesistöjä, saaristoja sekä vesiliikenneväyliä kuten Saimaan kanava. Rahoitusperusteet tehtävien kokoamisesta tulee selkeyttää.

Millä tavoin pelastuslaitoksen pitkäaikainen tilojen vuokraus (paloasemat) vaikuttaa sote-maakunnan kokonaiskustannusten hallintaan tuon siirtymävaiheen (3+1 vuotta) jälkeen? Laskennalliseen, yleiskatteelliseen sote-maakunnan rahoitukseen ei ole erikseen korvamerkitty pelastustoimen rahoitusta, vaikka laskelmia muutoksista on jo nyt lakiesityksen vaikutusten arvioinneissa tehty. Laskelmia tulee päivittää/tarkentaa lausuntokierroksen perusteella saatujen huomioiden pohjalta. Etelä-Karjalassa Pelastuslaitoksen rahoituksen tason riittävyys olisi oltava vähintään nykyinen.

Kaakkois-Suomen Lääkrihelikopteriratkaisu, sijoittaminen Lappeenrantaan, tukee myös soten ja pelastuslaitoksen yhteistyötä huomioiden esimerkiksi maakunnan saaristoisuuden.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilta olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan [Alueen, jota esitys koskee, oma näkökulma on ratkaiseva.]

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

kyllä pääosin

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä pääosin

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

17 §: Miten huomioidaan jo nyt sote-kuntayhtymänä toimineiden tekemät palkkaharmonisoinnit? Sote-maakuntayhtymä on mahdollinen vain tukipalvelujen tuottamiseen liittyvissä tehtävissä. Eksoten osalta voimassa on työtuomioistuimen ratkaisu ja neuvottelutulos KT:n ja pääsopimusjärjestöjen kanssa. Sen seurauksen Eksotelle on syntynyt kertaluontoinen n. 30 milj.€ maksuerä, joka vaikuttaa sekä kuntien ja sote-maakunnan toimintaan. Tällaisen kertaerän vaikutukset tulisi huomioida maakuntien sekä kuntien rahoituksessa. Lisäksi tästä johtuva 8 milj. vuosittainen henkilöstömenojen kustannusten kasvu vaikuttaa sote-maakunnan tarjoamien palvelujen järjestämiseen ja tarpeiden mukaiseen rahoitukseen.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Aikataulu on tiukka, mutta periaatteessa mahdollinen, jos myös rahoituksesta (määräytyminen, verotus jne.) päästään siihen mennessä sopivaan etenemisehdotukseen.

Edellä kysymykseen 35 (Etelä-Savo-/Pohjois-Savo) liittyen: Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä ei ensisijaisesti olisi ottamassa kantaa, sillä sote-palvelujen näkökulmasta alueen tulisi itse pystyä ratkaisemaan tilanne. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuolto kuuluu eri erva-alueeseen kuin Etelä-Savo ja Pohjois-Savo, jolloin esimerkiksi ensihoidon tai erikoissairaanhoidon palvelujen näkökulmasta vastauksen painoarvo on eri, kuin samassa ervassa ollessa. Maakuntajaon muutoksella voi pidemmällä aikavälillä olla vaikutusta sote-maakuntien rahoitukseen. Sote-palvelujen ja kehittämisen näkökulmasta yhteistyö alueiden ja tulevien sote-maakuntien välillä on tarpeen, etenkin erikoissairaanhoidon ja erityistason palveluissa tehtävä yhteistyö. Aluekehityksen näkökulmasta Etelä-Karjalassa tehdään tiivistä yhteistyötä mm. Saimaan alueen matkailussa ja turvallisuusasioissa esimerkiksi pelastustoimien kanssa.

Edellä kysymykseen 36 liittyen: Uudenmaan erillisratkaisulla tehtävät muutokset eivät saa vaikuttaa yhteistoiminta-alueen toimintaan heikentävästi.

Edellä kysymykseen 39 liittyen: Ehdotettu kompensatiosääntely kohdentuu ennen kaikkea pieniin ja taloudellisesti tiukoilla olevien kuntien hyväksi. Kunnilla ja sote-maakunnalla on toki neuvottelumahdollisuus tiettyihin omaisuusjärjestelyihin.

Ennen sote-uudistuskilpailupaketin edustakuntakäsittelyä tulisi antaa asetus vuokranmäärityksestä, jolla kustannustaso määriteltäisiin 3+1-vuotiselle siirtymäajalle.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettujen edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Tässäkin yhteydessä Pelan rahoitus, harva-asutus ja palveluverkko huomioitava]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen pelastustoimen tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin [Pelan rahoitus on myös varmistettava]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei pääosin [Tehdyt palkkaharmonisointivaikutukset tulee huomioida. Lisäksi siirtymäkaudella on otettava huomioon myös sellaiset valtionavustukset, jotka on ohjattu suoraan kunnille ja jotka tulisi kohdentaa sote-toimintaan – tämä koskee vapaaehtoisesti perustettuja toimivia sote-kuntayhtymiä.]

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei pääosin [Ks. edellä, a) kohta]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

35 §: Toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella tasaamisen kohdalla tulisi huolehtia siitä, ettei sote-maakunnan rahoitus pienentyisi siirtymäkauden jälkeen (2029 alkaen) suhteessa palvelutarpeeseen ja alueen erityispiirteisiin nähden. Kokonaisrahoituksen merkitys on suuri, ja siinä on huomioitava alueiden erilaiset sote-elinkaaret ja jo tehdyt palkkaharmonisoinnit. Tässä yhteydessä on tarpeen myös saada ratkaisu sote-maakuntien verotusoikeuteen, jolla on vaikutusta siirtymätasauksen euromääriin (esityksessä tuodaan esille, että pysyvää siirtymätasaukselta arvioidaan viimeistään vuonna 2027 tai aiemmin maakuntaverotusoikeuden yhteydessä, mikä on kannattavaa). Toisaalta siirtymäkauden ensimmäisen vuoden 0 euroa voi aiheuttaa joillekin ns. plussan puolelle pääseville alueille lisärahoitustarpeen.

36 §: Kahden ensimmäisen vuoden jälkeen sote-maakuntien rahoituksessa palvelutarpeen huomiointi muuttuu 80:een %. Tällä on tarkoitus kannustaa sote-maakuntia kehittämään toimintaansa, jotta myös koko maan kustannuskehityksen hillintä olisi mahdollista. Aiheuttaako tämä 80%-periaate joillakin alueilla lisärahoitustarpeen? Tähän tarvitaan myös ohjausta ja neuvottelua, kuten esityksessäkin tuodaan esille. Alueen itsehallinnon tulee kuitenkin myös olla riittävä tässäkin asiassa.

Esityksen mukaan palvelutarpeen arvioidusta vuosittaisesta kasvusta säädetään vähintään neljän vuoden välein: milloin säätäminen voi tapahtua harvemmin kuin vähintään neljän vuoden välein? Miten huomioidaan ne alueet, joissa palvelutarpeen kehitykseen on jo toteutettu erilaisia vaikuttavia ratkaisua? Enimmäismäärä, noin 80 %:a, on kaikille sote-maakunnille sama, eivätkä jo palveluja kehittäneet integroituneet alueet saa tästä muuta kannustetta. Jälkikäteen tehtävässä rahoituksessa tulisi huomioida kannustavuus tehdyistä rakennemuutoksista ja sen tulisi myös jatkossa kannustaa tarpeen mukaisiin ennaltaehkäiseviin rakenneuudistuksiin.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

On hyvä, että tarve- ja olosuhdetekijät ovat painotettuja ja hyten merkitys tunnustetaan. Oppilas- ja opiskelijahuollon ennaltaehkäisevää toimintaa painottavat tavoitteet tulisi huomioida hyte-rahoituksen painokertoimissa. Rahoituksen määräytymistekijät perustuvat ensin takautuviin tietoihin, eivätkä ota riittävästi huomioon tulevaa tilannetta esim. väestön siirtymät tai ikärakenteen muutos. Toisaalta määräytymistekijöillä voi olla myös edullisia vaikutuksia Etelä-Karjalaan. Sote-maakunnassa syntyneet oikeat kustannukset toteuman perusteella ja tasataan rahoitusta. Tämä on tarpeellinen esitys. Harvaan asutulla alueella, jossa ei ole yksityistä tarjontaa, julkisen roolin tulee olla vahvempi. Heikko julkisen liikenteen saatavuus ja yhteydet vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen.

Etelä-Karjalassa ollaan montaa muuta aluetta tiukemmassa asemassa, koska täällä palvelurakennemuutos vanhusten palveluissa on jo tehty ja palvelurakenteen muutosrajat ovat alkaneet tulla vastaan. Toisilla alueilla esimerkiksi ikäihmisten palvelujen kehittämisen tavat ja toimenpiteet voivat olla vasta tulossa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin on kannatettava lisä sote-maakuntien rahoitukseen, kuten myös kuntiin. Nähtäväksi jää, miten eri alueilla sopeudutaan muuttuneen rahoituksen ehtoihin. Siirtymäaika voi olla sopiva toisille sote-

maakunnille ja kunnille ja toisille ei. Kuitenkin käytännössä löytyy esimerkkejä alueista, joissa toimintaa on kehitetty ja kustannusten kasvua hillittyä verrattuna siihen, jos toimintaa ei olisi kehitetty rohkeasti. On erityisen tärkeää ja tarpeellista, että oppilashuolto kuuluu sote-maakuntaan. Samalla on kuitenkin varmistettava saumaton yhteistyö kuntien sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimeen. Etelä-Karjalassa tästä on jo 10 vuoden kokemus ja Eksote sekä kunnat ovat malliin tyytyväisiä. Ammatillisen osaamisen jakaminen ja tuki sekä lapsiperheiden ja nuorten palvelujen integrointi on onnistunut tätä kautta. Erityisesti pienten kuntien lape-työllä on ollut suuri merkitys. Palvelut ovat pääosin helposti saatavissa osana kouluympäristöä, kuitenkin palvelujen saavutettavuuteen tulee jatkossakin kiinnittää huomiota. Moniammatillinen työ on syventynyt ja korostunut ja sen tulee jatkossakin kehittyä edelleen. Tarvittavan tiedon siirtäminen ja tietojen saaminen reaaliaikaisesti on erittäin tarpeellista ja hyödyttää ennen kaikkea asiakasta, oppilasta tai perhettä.

Sote-maakuntien tulisi voida etukäteen ennakoida rahoituksen taso, jotta maakunnassa tehty toiminta olisi mahdollisimman suunnitelmallista ja strategiaa toteuttavaa sekä päätöksenteko itsehallinnollista. Sote-maakunnan valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuisi sote-maakuntien edellisen vuoden laskennalliseen kustannuksiin. Esityksen mukaan kustannustason tarkistaminen tehtäisiin vuoden viiveellä tilinpäätösten valmistumisesta (ns. jälkikäteistarkastus). Ennakointi edellyttää riittävää osaamista sote-maakuntiin, kokonaisvaltaista järjestämisen ja tuottamisen suunnittelua ja arviointia sekä toteutuksen jatkuvaa parantamista. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä kumppanuudet korostuvat tiedonhallinnan ja -jakamisen lisäksi.

Lisärahoitukseen ja sen määräytymiseen liittyvä huomio: Sote-maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos otettaisiin huomioon valtion rahoituksen tarkistuksessa, jos se aiheutuisi laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Lisäksi otettaisiin mukaan kustannustason muutos uuden maakuntaindeksin mukaan määräytyvänä. Myös THL:n SOME-malli ohjaisi palvelutarpeen odotetun kasvun prosentuaalista kasvua kymmenen vuoden ajalle. Miten muu/muusta syystä johtuva tarve huomioidaan?

Lisärahoitusprosessi on kuvattu esityksessä pääpiirteittäin. Maakunnan lisärahoitusta voi hakea sote-maakunta tai ministeriö. Lisärahoituksen myöntämisen yhteydessä voidaan sote-maakunnalle asettaa vaatimuksia palvelujen laatuun, määrään, vaikuttavuuteen tai järjestämisen tehokkuuteen liittyen. Kannatettavaa on, että lisärahoituksen neuvottelut ovat riittävän laajalti asioita hahmottavat ja pitkäkantoiset.

”Kompensaatiosääntelyn tulisi luoda kestävä omaisuudensuojaa koskeva järjestelmä valtion, maakuntien ja kuntien sekä myös yksityisten toimijoiden välille. Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty tilannetta, jossa eri luottolaitokset irtisanoisivat siirtyvät luottonsa joko uudistukseen sisältyvien puutteellisuuden tai muiden ominaisuuksien vuoksi tai omista sisäistä syistä. Mikäli luotonantajat eivät hyväksy luottojen siirtoa, ne tulevat kuntayhtymien purkamisen yhteydessä perustajakuntien maksettaviksi. Tämä mahdollinen tilanne tulisi käsitellä asianmukaisesti voimaannpanolaissa ottaen huomioon, että maakuntien lainojen rahoitusvastuun on tarkoitus siirtyä valtiolle.” (vrt. Kuntien takauskeskuksen arviointimuisti; https://kuntientakauskeskus.fi/wp-content/uploads/Liite55_1_Arviointimuistio_Sotelausunto.pdf). Kuntarahoituksen käyttö lainoittajan tulisi olla mahdollista myös maakunnalle.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Erytisen tärkeää on, että ennen sote-maakuntaan siirtymistä on selvää, mikä on hyväksytty kustannustaso ja onko jouduttu tekemään lyhyen tähtäimen säästötoimenpiteitä, joilla kertaluontoiset alijäämät katetaan.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Sote-maakuntien rahoitusmallin yhteydessä valtion verotuloja kasvatetaan ja kuntien verotuloja pienennetään. Kunnallisveroprosentin alentaminen tapahtuisi esityksen mukaan kaikissa kunnissa yhtä aikaa vuodelle 2023. Kunnallisveroprosentin yhtäaikainen ja yhtä suuri alentaminen pyrkii turvaamaan ansiotuloverotuksen säilymisen samalla tasolla asuinpaikasta riippumatta. (Suhteellisen eron kasvulta ei kuitenkaan voida välttyä.) Esityksessä on tuotu esille kuntien omaehtoisesta veroprosentin alentamisesta sekä tilanteesta, jossa kunta ei mahdollisesti veroprosenttia muuttaisi, jolloin valtio sen tekisi. Uudistuksella haetaan yhdenvertaisuutta verovelvollisille.

Hallituksen sote-maakuntakierroksilla ministeriöiden virkamiehet ovat todenneet, että vähennettävänä esitetty 12,63%-yksikköä ei ole lakiin kirjattu, vaan tämänhetkisiin tietoihin perustuva esitys. Tarkempi prosentuaalinen veroprosentin pienentäminen määrittyy yhteisöveron (1/3) vähennyksestä ja kunnallisveron perusteista tehtäviin tarkempiin laskelmiin siirtyvästä rahoituksesta. Tähän liittyvät tarkemmat laskelmat valmistuvat keväällä 2021, kun vuoden 2019 tilinpäätöstiedot on huomioitu.

Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien jäsenkuntien olisi katettava kuntayhtymän taseeseen mahdollisesti kertynyt alijäämä ennen kuntayhtymän siirtämistä sote-maakuntaan. Tällä hetkellä esitys ei suoraan kerro, siirtykö alijäämä sote-maakuntaan, jos kattamista ei saada tehtyä kaikesta yrittämisestä huolimatta? Kuntalain mukaan jäsenkunnat vastaavat kuntayhtymän rahoituksesta ja alijäämistä eli velvoite alijäämän kattamiseen on riippumaton ehdotetusta uudistuksesta. Tällä voi olla vaikutusta uudistuksen aikatauluun ja ehdotettuun sote-maakunnan rahoitukseen.

Lausunnoilla ollut luonnos hallituksen esitykseksi kuntalain väliaikaisesta muuttamisesta tulisi huomioida myös sote-uudistuksen lakiesitysten yhteydessä. Kattamisajan pidentäminen ei poista tarkkaa taloudensuunnittelua.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyt verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei [Perusteluna valtionosuusjärjestelmän epävarmuus]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Kokonaisverotuksen kiristäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Sote-maakuntiin siirryttäessä ehdotettu rahoitusratkaisu edellyttää muutoksia verolainsäädäntöön.

Invalidivähennyksestä luopuminen ja säästyvien varojen kohdentaminen vammaispalvelujen kehittämiseen on esityksen pohjalta kannatettavaa, kunhan huolehditaan siitä, että kehittämiseen kohdennetut varat ovat tasapuolisesti maakuntien käytössä. Invalidivähennys nykymuodossaan ei ole asiakasnäkökulmasta yhdenvertainen. Asiakasvaikutusten arviointia tarvitaan. Asiaa jatkotyöstetään vammaispalvelulainsäädännön uudistusvalmisteluissa, ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus haluaa pysyä tässäkin asiassa ajantasalla.

Kuntien takauskeskuksen ajatuksia (28.5.2020) maakuntaverosta on hyvä ottaa huomioon verolainsäädännön valmistelussa.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Tässä vaiheessa saatujen tietojen perusteella rooli ja asema on esitetty tarkoituksenmukaiseksi. KT-työnantajien asemaa ja roolia täsmennetään uudistuksen edetessä, jolloin myös tarkemman lausunnon antamisen tulee olla nykyisille kunnille ja sote-kuntayhtymille mahdollista.

Ehdotuksessa esitetään, että jatkossa kunnallisessa eläkejärjestelmässä työnantajan eläkemaksu koostuisi palkkaperusteisesta eläkemaksusta, työkyvyttömyyseläkemaksusta ja uudesta tasausmaksusta, joka jaettaisiin kuntien ja sote-maakuntien osuuteen. Sote-maakuntien kesken tasausmaksu jaettaisiin niiden valtionrahoituksen suhteessa ja kunnissa niiden verorahoituksen suhteessa. Palkkaperusteinen ja työkyvyttömyyseläkemaksu perustuisivat nykyiseen malliin. Tämä esitys kuulostaa tarkoituksenmukaiselta. Mikäli sote-maakuntien rahoituksen painokertoimet tarkentuvat ja maakuntaverot tulee käyttöön, tähän mahdollisesti liittyvät vaikutukset tulee arvioida uudelleen.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä pääosin

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

kyllä pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Uudenmaan erillislaissa on esityksen mukaan pyritty vastaavanlaisiin säädöksiin ja huomioihin kuin muiden sote-maakuntien kohdalla. Uudenmaan erillISRatkaisulla ja HUS-järjestämissopimuksella ei tulisi olla vaikutusta koko yhteistoiminta-alueen toimintaan ja yhteistoiminta-alueen sopimuksen sisältöön (suhteessa muihin alueen sote-maakuntiin eli Päijät-Hämeeseen, Kymenlaaksoon ja Etelä-Karjalaan).

Etelä-Karjala haluaa tasavertaisesti jatkaa yhteistyötä Uudenmaan kanssa. TKI-toiminta pitää turvata Etelä-Karjalassa. TKI- toiminnan tasavertaisuus kaikissa Uudenmaan sote-maakunnissa on huomioitava. Huolehdittava, että Etelä-Karjalan asema ja vaikuttamismahdollisuudet HUS-palveluihin eivät heikkene.

HUS-maakuntayhtymällä on merkittävä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä Uudenmaan muiden sote-maakuntien tukena.

HUSin antama lausunto seuraavilta osin on myös Eksoten näkökulmasta huomioitava:

”Yhteistyöalueen yhteistoimintavelvoitteen piiriin kuuluva ja järjestämislain 34 §:ssä kuvattu tehtäväluettelo perustuu myös pitkälti erityisvastuualueen yhteistoiminnan piiriin kuuluville tehtäville, sillä täydennyksellä, että yhteistyö kattaa jatkossa koko sosiaali- ja terveydenhuollon. Oletettavaa onkin, että uudistuksen voimaantullessa voidaan tunnistaa konkreettisia yhteistyön mahdollisuuksia etenkin vaativassa ja erityisosaamista edellyttävässä sosiaalihuollossa (mm. vaativat lastensuojelukysymykset). Tosiasia kuitenkin lienee, että yhteistyöalueen toiminnasta pääosa muodostuu nykyisestä erityisvastuualueyhteistyöstä vielä useiden vuosien ajan uudistuksen voimaantulon jälkeen. Tätä kuvaa hyvin se, että sote-järjestämislain 33 § mukaan Muutenkin konkreettiset yhteistyön tarpeet oletettavasti keskittyvät nimenomaan vaativiin ja erityisosaamista edellyttäviin palveluihin ja tukipalveluihin peruspalveluiden sijasta. Epäselvää on, miten edellä kuvattuja terveydenhuoltolain mukaisia vastuita tullaan tarkistamaan. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän, jonka hallinnassa on yliopistollinen sairaala, on järjestettävä erityistason sairaanhoito erikoissairaanhoidon 9 §:ssä tarkoitetulla vastuualueellaan.” Mainittua terveydenhuoltolain säännöstä on tulkittu niin, että viimekätinen vastuu erityisvastuualueen palvelutarjonnasta tietyllä erikoisalalla on yliopistosairaalalla. Tulkinta perustuu lainkohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin, jonka mukaan työnjaon tarkoituksena on ”turvata erikoissairaanhoidon” (HE 90/2010 vp, s. 136). Jos erityisvastuualueen sairaanhoidopiiri ei pysty huolehtimaan tietyn erikoisalalan palvelutarjonnasta, pitää erityisvastuualueen muiden sairaanhoidopiirien ja viime kädessä yliopistosairaalan varautua tähän. Ei ole kuitenkaan tyydyttävää, että edellä kuvattu yhteistoimintavelvoitteen luonne perustuu yksinomaan tulkintaan, koska kyse on viime kädessä perusoikeuksien toteuttamisesta. Sote-järjestämislaissa tai vaihtoehtoisesti terveydenhuoltolaissa tulisi selkeästi kuvata yhteistoimintalueyhteistyön oikeudellinen merkitys palvelujärjestelmän turvaamisen kannalta. 5 §:n 2 momentin 7. kohdassa, että HUS-maakuntayhtymä vastaa myös yhteistyöalueen järjestämissopimuksessa maakuntayhtymän vastuulle sovituista palveluista. Potilasturvallisuuden takaamiseksi ja terveydenhuoltojärjestelmän toimivuuden kannalta on välttämätöntä, että HUS voi sopia erityisvastuualueen maakuntien kanssa sekä terveystalujen järjestämisestä että tuottamisesta. Tämä koskee niin varsinaisia sairaanhoidopalveluja, sairaanhoidollisia tukipalveluja kuin myös muita tukipalveluja. Yhteistyöalueelle laaditaan yhteistoimintasopimus, joka vastaa edellä kuvatuin tavoin erityisvastuualueen järjestämissopimusta. Laissa ei tarkemmin kuvata, miten yhteistoimintasopimus laaditaan nykyiseen HYKS-eraan eli yhteistoiminta-alueelle, johon HUS-maakuntayhtymä kuuluu ja järjestämissopimuksen valmistelua koordinoiva taho on jätetty laissa avoimeksi. HUS-maakuntayhtymä rinnastettaisiin kuitenkin järjestämislain 1 § 4 momentin viittaussäännöksen mukaan sote-maakuntaan järjestämissopimusta valmisteltaessa. Koska yhteistyöalueella tapahtuvasta yhteistyöstä merkittävin osa tulee liittymään HUS-maakuntayhtymän vastuulla oleviin tehtäviin vielä useiden vuosien ajan lain voimaantulon jälkeen edellä kuvatuin tavoin, olisi sopimuksen valmistelu tarkoituksenmukaista koordinoita HUS-maakuntayhtymän toimesta. Tätä puoltaa myös se, että HUS-kuntayhtymällä on aiempaa kokemusta yhteistyöstä Eksoten, Kymsoten ja PHHYKY:n kanssa ja HUS on aiemminkin hoitanut järjestämissopimuksen valmistelun koordinoititehtävät.

Erityisvastuualue- ja yhteistoiminta-alueyhteistyön ja sen mukaisten veloitteiden toteuttaminen edellyttää muun ohella moninaista taloudellista kanssakäymistä sairaanhoitopiirien ja vastaisuudessa sote-maakuntien välillä. Tällöin nousee esille kysymys hankintalain soveltamisesta. Hankintalain 16 § sallii sinänsä horisontaalisen yhteistyön hankintayksiköiden välillä. Lainkohdan 1 momentin mukaan hankintalakia ei sovelleta hankintayksiköiden väliseen hankintaan, jolla ”hankintayksiköt toteuttavat yhteistyössä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi niiden vastuulla olevat yleisen edun mukaiset julkiset palvelut”. Epäselvää kuitenkin on, täyttääkö kaikki sairaanhoitopiirien välinen myynti aina horisontaalisen yhteistyön määritelmän. Kyse ei ole aina lähetteen perusteella tapahtuvasta potilashoidosta, vaan muusta myynnistä sairaanhoitopiirien välillä ts. resurssien myymisestä toiselle. Yhteistyön toteuttaminen saattaa edellyttää myös työvoiman vuokrausta toiselle osapuolelle. Epäselvyyksien välttämiseksi esitämme, että sote-järjestämislain 33 §:ään lisätään seuraavasti kuuluva 4 momentti: Uusi 4 momentti: ”Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sote-maakunnan ja HUS-maakuntayhtymän myydessä sopimusperusteisesti omakustannushintaan tuottamiaan palveluja muille sote-järjestämislaissa tarkoitettulle yhteistyöalueensa sote-maakunnille, ei tällaiseen oikeustoimeen sovelleta julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2006) annettua lakia.”

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Kustannusvastuun merkitys pienenee järjestämisvastuun ja kustannusvastuun siirtyessä laajemmalle väestöpohjalle.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Yleishallintolakien muutosten tulee tukea uudistusta, kuten asiakkaiden palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, ennakointia ja ennaltaehkäisevän toiminnan toteuttamista, kustannusvaikuttavien mallien käyttöönottoa. Yleishallintoa koskevien lainsäädännöllisten muutosten olisi hyvä huomioida myös yhteiskunnalliset valmius- tai poikkeustilat.

Palvelujen tulee olla joustavasti saatavilla eikä byrokratia/hallinto saa hidastaa päätösten tekoa ja asioiden etenemistä. Mallit tulee olla ”yksinkertaisia”, helppoja asiakas- ja potilastyön kannalta. Uudistuksessa tärkeintä on toiminnallinen integraatio, jolla palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä hoidon jatkuvuus turvataan.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä pääosin

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Valtionohjauksen rooli on nähtävissä mahdollisten sote-maakuntamuutosten yhteydessä. Hallinnollinen prosessi on kuvattu esitykseen riittävästi. Riittävän joustava ja ajassa mukana elävä malli myös on tarpeellinen.

Sote-maakunnan muuttamiseen liittyvä selvittely tulee toteuttaa huolella ja arvioida tilanteen eteneminen niin asukkaan, alueen kuin talouden näkökulmasta, kuten esityksessä on kuvattu.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä [kuitenkaan neuvotteluja ei saa olla liikaa, vaan toiminnan ollessa mittareiden mukaan riittävän hyvällä tasolla neuvottelujen frekvenssiä voidaan harventaa ja tarvittaessa tilanteen vaatiessa myös lisätä]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa täydentävästi tai muuttavasti huomioon ennen kaikkea rahoitukseen/talouteen liittyvät näkökulmat sekä Covid 19 -epidemian jälki- ja heijastevaikutukset

tulevaan. Nykyarvioinnissa on korostettu epävarmuustekijöitä, ja tavoitteita sille, ettei suuria heikennyksiä tulisi, vaan pyrittäisiin tasapainoon, tasavertaisuuteen ja vaikuttavuuteen.

Palkkaharmonisointi tulee ratkaista siten, etteivät kunnat joudu tehdyn ratkaisun vuoksi kriisikuntamenettelyyn; ettei sote-maakunta joudu karsimaan sote-palveluja niin, että ne eivät enää vastaisi asukkaiden tarpeisiin; eikä palkkaharmonisoinnin johdosta sote-maakunta joudu arviointimenettelyyn.

Muuta ennakkovaikutusten arviointia sekä maakunnallisesti että alueellisesti tulee työstää.

Arviointiin liittyen olisi hyvä varmasti tutkia sitä, miten Uudenmaan erilliskorjaus ja muun maan kuvio tukevat tasavertaisuutta palveluissa esimerkiksi erityisryhmien osalta.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Strateginen vahvempi valtakunnallinen ohjaus on erittäin hyvä uudistus. Tällä voidaan vähentää erilaisten järjestelmien ja käytäntöjen hajanaisuutta. Tiedonhallinnan osalta tarvitaan lisäksi lakimuutoksia sujuvan asiakaskohtaisen sote-tiedon käsittelyyn. IT-investointien ja pitkäkestoisten sopimusten käsittely osana investointisuunnitelmaa saattaa jossakin tilanteessa hidastaa IT-prosessien nopeaa kehittämistä.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digisoihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Maakunnallinen ratkaisu edistää digitalisaatiota nykyiseen malliin verrattuna erityisesti niillä alueilla, joissa ei ole maakunnallista rakennetta. Erityisesti tämä vaikuttaa sosiaalihuollon IT-ratkaisujen kokoamista suuremmille hartioille.

Ehdotuksesta jää epäselväksi, vaikuttaako Uudenmaan ratkaisu yhteistyöalueen ICT- tai digiratkaisuihin pidemmällä aikavälillä. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä on käytössä yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä ja tiedolla johtamisen malli, joilla toimintaa voidaan vaikuttavammin ohjata ja toteuttaa. Lainsäädäntöä tulee kehittää siten, että asiakkaan tiedonsiirto on entistä parempaa asiakkaan etu huomioiden. Kirjaamisen kansallista yhteiskehittämistä tulee jatkaa.

Aikataulullisesti siirtymäaikataulu voi olla haastavaa etenkin niille alueille, joissa ei vielä ole yhteisiä järjestelmiä tai riittävän yhdenmukaisia kirjaamiskäytäntöjä.

Tehdyt IT-integraatioon liittyvät muutokset, jotka tehty vapaaehtoisissa sote-kuntayhtymissä, tulisi huomioida ja kompensoida täysimääräisesti.

Asiaa olisi huomioitava niin lainsäädännössä kuin yhteistyössä esim. kuntien ja TE-toimistojen kanssa.

Tiedon kulku tietosuojan estämättä sujuvoittaa asiakkaan asioiden hoitoa esimerkiksi Kelan kanssa. Sujuvaan tiedonkulkuun on erityisesti kiinnitettävä huomiota nykyistä vahvemmin. Asiakkaan näkemyksen vahvistaminen tiedonkulun asioissa on myös merkittävää palvelujen sujuvuuden, oikea-aikaisuuden ja yhteentoimivuuden kannalta.

a) vuosina 2021-2022?

- Kompensaatiot/palkkaharmonisointi
- Erva-sopimusten päivitys, miten vaikuttaa tulevan yhteistyöalueen sopimiseen ja sote-maakuntiin?
- Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskustoimintamallien kehittämistyö STM-rahoituksella päättyy vuoden 2022 lopussa. Miten kansallisesti seurataan uuden sote-keskustoiminnan etenemistä ja vaikuttavuutta? Alueelle seuranta luodaan osana tulevaisuuden sote-keskuskehittämishanketta.
- Sote-maakunnat aloittavat 1.1.2023, miten palvelusetelien ja henkilökohtaisen budjetoinnin kehittäminen rytmittyy aikatauluun?
- Uuden EU-ohjelmakauden vaikutus aluekehitykseen?
- Covid 19 -vaikutus alueen kuntien ja sote-kuntayhtymän toimintaan?
- Rajamaakunnan toiminnan tukeminen, vaikutus palvelutuotantoon?
- Henkilöstön riittävyys, rekrytointi, päivystyksen resurssit
- Osaamisen lisääminen
- Laadunvalvonnan kehittämisen tarve (omavalvonta ja muu laatu)
- Sairaalarakentaminen tai muu rakentaminen? Rakentamisen kansallinen ohjaus tulee myös huomioida.
- Asumisen kehittäminen

b) vuosina 2023-2024?

- Uusi sote-maakuntavaltuusto aloittaa. Hyväksytyt maakuntastrategia ohjaa toimintaa pitkällä aikavälillä.
- Millainen vaikutus hallituksen lainsäädäntöhankkeilla (Hallituksen lainsäädäntöohjelma: Suunnitelma vaalikauden 2019–2023 keskeisistä lainsäädäntöhankkeista) on sote-maakuntiin?
- Asumisen kehittäminen
- Siirtymätasaus 0 euroa vuonna 2023 voi vaikuttaa lisärahoitustarpeeseen joissakin sote-maakunnissa.
- Omavalvonnan ja muun valvonnan osaamisen resurssit ja muut lisäresurssit saattavat olla tarpeen, kun järjestämisen ja tuotannon kumppanuutta kehitetään.

- Työllistäminen, työnjako ja rahoitus ja lainsäädäntö selkeytettävä (TE-palvelut, sote-maakuntaa, kunta ja Kela)

c) vuodesta 2025 alkaen?

- Yksityisten toimijoiden erilaiset kumppanuudet
- Vaikutukset kuntien ja sote-maakuntien yhdyspinta-asioihin ja yhteistyöneuvotteluihin
- Palvelutuotannon ml. yksityisten tuottajien vaikutus hyte-kertoimeen ja järjestäjän kyvyt ohjata tuotantoa tästäkin näkökulmasta
- Työllistäminen, työnjako ja rahoitus ja lainsäädäntö selkeytettävä (TE-palvelut, sote-maakuntaa, kunta ja Kela)

a) vuosina 2021-2022?

Ei kantaa, sillä ei lausuntohetkellä olisi kohdistumassa Etelä-Karjalaan.

b) vuosina 2023-2024?

Ei kantaa, sillä ei lausuntohetkellä olisi kohdistumassa Etelä-Karjalaan.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Ei kantaa, sillä ei lausuntohetkellä olisi kohdistumassa Etelä-Karjalaan.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

talous

muuta, mitä?

- Tehtyjen muutosten kompensoiminen
- Ikäihmisten sekä lasten ja nuorten palvelujen kehittäminen nykyisestään, myös erityistasolla; kehittämiset, jotka eivät suoraan tule tulevaisuuden sote-keskuksen kautta
- Sote-keskuksen ja ensihoidon erilaisten mallien toimivuus keskeistä, rahoituksen huomiointi tässä
- Osatyökykyisten ja muun työllistämisen kehittäminen, kumppanuusmallit mm. järjestöjen kanssa, vaikutusperusteiset hankinnat
- Tiedolla johtamisen kehitystyön jatkaminen Toivo-ohjelman valtakunnallisella tuella
- Koulutusyhteistyön kehittäminen alueella ja alueiden yli
- Palvelutarpeen arvioinnin toimintamallien kehittämiseen liittyvää rahoitusta alueille ja tulevaan lainsäädäntöön liittyvät muutokset kehittämisen näkökulmasta.
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen mm. monialaiseen työskentelyyn

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Vaihtoehtona voisi olla sote-alue.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Etelä-Karjalan sote-alue, Eksote

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Byrokratia vähenee: hallinnollisesti ja toiminnallisesti pitää pystyä toimimaan joustavasti ja asukkaalle oikealla tavalla.

Koulutuksessa tehtävää yhteistyötä osaamisen lisäämiseksi tulee voida kehittää monipuolisesti maakunnissa. Tutkimuksen rooli ja vastuut tulee tunnistaa ja mahdollistaa, ja monialaisessa yhteistyössä mahdollistettava tutkimus ja koulutus. Uudistuksen näkökulmasta tarkasteltuna työvoimakoulutukseen voitaisiin kohdentaa valtiolta nykyistä monipuolisemmin koulutusta ja tai rahoitusta.

Vapaaehtoiseen, etenkin pienempien sote-maakuntien välillä tehtävään yhteistyöhön tulee kannustaa, jolloin toimintaa/palveluja voitaisiin kehittää tasalaatuisesti ja yhdenmukaisesti asukkaille toisten maakuntien osaamista ja ratkaisuja hyödyntäen/soveltaen. Yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin kanssa tulee voida tehdä tiivistä yhteistyötä eri tavoin niin kumppanuuden, palvelujen tuottamisen kuin myös osaamisen jakamisen näkökulmasta.

Valtionohjauksen sujuvuuden näkökulmasta on toivottavaa, että vastuuministeriöt pystyisivät toimimaan reaktiivisesti ja strategianmukaisesti yhdessä, sekä keskenään että sote-maakuntien kanssa. Esityksessä on tuotu esille vahvasti myös aluehallintovirastojen rooli suhteessa ministeriöön.

Asiakasmaksujen osalta asiakasmaksulainsäädännön uudistamistyö suhteessa vammaislakien uudistamistyöhön on merkittävä. Kaksi erillistä vammaislakia on asettanut vammaiset eriarvoiseen asemaan palveluihin ja niiden maksuihin liittyen. Tässä ns. 100-lain uudistamisrytäkässä tällä on merkitystä.

Sosiaaliohjauksen ja -työn rooli ja sen vahvistaminen sote-keskuksissa vaatii määrätietoista otetta, jotta erityisryhmien tarpeet tulevat jo hyvin alussa peruspalveluissa huomioituiksi. Varmistettava, että sote-keskuksissa on riittävä ja monipuolinen vammaispalvelujen osaaminen ja palvelukapasiteetti myös kriisivalmiuksiin. Erityis- ja vaativan tason palvelujen ja tehtävien osalta ehdotetaan yhteistyöalueittaista organisointia esim. yhteistyösopimukset maakuntien välillä joidenkin vaativien, mahdollisesti pieniäkin asiakasryhmiä koskevien palvelujen osalta.

Valtakunnallinen OT-keskusvalmistelu jatkuu ja liittyy myös osaltaan soten uudistamiseen. Mitä ovat ne merkittävät vaativat erityispalvelut, jotka viidelle yhteistyöalueelle mahdollisesti muodostuville OT-keskuksille kuuluisivat? Toki itsestään selvästi tieteellinen tutkimus ja koulutukseen liittyvät asiat, mutta mitkä ovat mahdollisesti suoraan asiakastyöhön liittyvät palvelut?

Lainsäädännössä tulee varmistaa, että kunnat ja sote-maakunta voivat sopia maahanmuuttajien kotoutumista edistävien palvelujen tehtäväjaosta ja vastuista keskenään. Työ- ja elinkeinoministeriön suunnitelmissa on kotouttamisen viranomaisvastuista kolme vaihtoehtoa, joissa kaikissa työelämän ulkopuolella olevien kotoutumisen tuen palveluista vastaisi kunta. Etelä-Karjalassa on toteutettu menestyksekkäästi toimintamallia, jossa kunnat ovat siirtäneet vastuun kotoutumista edistävästä palveluista ja kotouttamisen yleiskoordinoituvastuun Eksotelle. Tällaisen toimintamallin jatkaminen myös uusissa rakenteissa on ensiarvoisen tärkeää.

Sote- ja sotu-uudistuksen yhteydessä työmarkkinatuen jaettu kustannusvastuu kuntien ja valtion kesken tulee selkeyttää. Samalla tulee myös harkita työmarkkinatuen korvaamista uudella toimintamallilla uudessa toimintaympäristössä, jossa toimijoiden roolit ovat muuttuneet. Erityisesti kuntouttava työtoiminta ja osatyökykyisten työkykypalvelut huomioiden, kun ne siirtyvät maakunnan järjestämismvastuulle.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Lignell Minna
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden
piiri

Tepponen Merja
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden
piiri

